

Nominatierapport Dirk Roosenburgprijs 2021

Eindhoven, mei 2021

Om de twee jaar lauwert het College van B&W een project dat een positieve bijdrage levert aan de identiteit en het gebruik van de stad. Dat kan een architectuurproject zijn, maar ook een infrastructureel werk, de inrichting van een publieke ruimte of een park- of landschapsontwerp. Alleen opgeleverde projecten komen in aanmerking voor deze prijs, genoemd naar architect Dirk Roosenburg (1887-1962). Deze Haagse architect heeft gedurende zijn hele leven veel voor Philips in Eindhoven ontworpen. Hij ontwierp onder meer het voormalige hoofdkantoor van Philips aan de Emmasingel (de Admirant), de Philips Bedrijfsschool en het Natlab op Strijp-S.

Het doel van de prijs is het stimuleren van ruimtelijke kwaliteit. De jury* heeft 39 projecten bestudeerd die zijn opgeleverd in de periode april 2019 - april 2021. Acht daarvan nomineert ze voor de Dirk Roosenburgprijs 2021. In september bezoekt de jury deze projecten om uiteindelijk één project aan te wijzen als winnaar. In oktober zal dit winnend project worden bekend gemaakt.

De acht nominaties

De jury vindt woongebouw **Haasje Over** een opmerkelijke nieuwe toevoeging aan de veelgeprezen gebiedsontwikkeling Strijp-S. Hier hebben skaters in 2006 de voormalige productiehal SEU in gebruik genomen. Onder de naam Area 51 is deze plek uitgegroeid tot een unieke thuisbasis voor urban culture en -sports met een wereldwijde uitstraling. Een plek voor ontmoeting, plezier, beweging, ontwikkeling en creativiteit. Bij de ontwikkeling van het woonprogramma op deze locatie heeft woningcorporatie Trudo ervoor gekozen de skatehal voor het gebied te behouden.

Haasje Over is ontworpen door VMX Architects en bestaat uit 185 woningen. Het grootste deel bevindt zich in een zeventig meter hoge woontoren, de rest in een lager U-vormig volume dat over de bestaande skatehal is gebouwd. In de negentien verdiepingen tellende toren bevinden zich 135 loftwoningen. In de tweelaagse arm boven de skatehal zijn vijftig woningen gerealiseerd. Een brug verbindt op dertig meter hoogte de woontoren en de daktuin van gebouw Anton.

Op het voormalige Philipsterrein Strijp-R tal zijn in de periode 2019-2021 een aantal opmerkelijke projecten opgeleverd. Gebiedsontwikkelaar Amvest transformeert vanaf 2012 het terrein van circa 19 ha tot een hoogwaardig, nieuw woongebied dat zowel past bij de geschiedenis als de hightech toekomst van Brainport Eindhoven. Met de slogan 'Strijp R - Home for inventive people' zijn inmiddels zo'n 500 woningen gebouwd. De bureaus diederendirrix en Buro Lubbers tekenden het stedenbouwkundig plan voor Strijp-R, waarbij deelplannen zijn ontworpen door onder meer HilberinkBosch, Happel Cornelissen Verhoeven, Bedaux de Brouwer, Houben & Van Mierlo en Architectuurcentrale Thijs Asselbergs.

De jury is na uitvoerig beraad nieuwsgierig naar het **Strijp-R deelproject met 80 woningen** ontworpen door HilberinkBosch architecten. Hierin staat de herinnering aan het industriële Philipsverleden centraal. De geschiedenis van de plek vertaalden de architecten in nieuwe woningtypen zoals de 'sheddakwoningen', de 'torenwoningen' en het appartementengebouw.

In het stedenbouwkundige plan van Strijp-R is de zone aan de Elburglaan bestemd voor particuliere woningbouw. Hier verrees in 2020 **Villa Fifty Fifty** ontworpen door Studioninedots. De jury is enthousiast over de durf en visie van de opdrachtgevers, waarin ze samen met de architecten

hebben gezocht naar een zeer eigen, en oorspronkelijke vertaling van hun woonwensen. Bij deze woning is er sprake van een gelijke waardering van binnen en buiten. Het bouwvlak is als een dambord in gelijke vlakken verdeeld waarop alle functies een eigen volume hebben gekregen. De volumes variëren: ze zijn dicht of open, overdekt of niet en met een eigen sfeer en materialisatie. Hierdoor is de woning een soort optelsom van bijzondere relaties tussen gebouw en omgeving, tussen open en gesloten en tussen binnen en buiten. Het ontwerp preludeert daarmee ook op het toenemende belang van groen in de gebouwde omgeving.

De jury wil ook het ontwerp voor de **ongelijkvloerse kruising** Ring-Veldmaarschalk Montgomerylaan met kunstwerk **de Zwerm** nomineren. Dit kunstwerk accentueert de nieuwe ongelijkvloerse kruising. Deze kruising is onderdeel van de Hoogwaardig Openbaarvervoerlijn 2 (HOV2) tussen Nuenen en de High Tech Campus Eindhoven. Dit infrastructurele project draagt bij aan een veilige doorgang van het verkeer op de Ring én het verkeer op de Montgomerylaan. Deze laan is met zo'n 60 bussen per uur de drukste busroute van de stad. De aanleg van de kruising is uitgevoerd door Team Mobilis Van Gelder - 040.

De Zwerm is in opdracht van de gemeente Eindhoven en in samenwerking met bouwbedrijf Heijmans en lichtspecialist Signify ontworpen door Studio Tjep. De constructie bestaat uit een stalen frame waar de uit staalplaat gevouwen Birds op zijn gemonteerd. Als een zwerm spreeuwen bewegen de LED-lampen met de verkeersstromen mee. De jury wil met de nominatie van de Zwerm het belang van vormgeving van infrastructurele werken, als belangrijke publieke plekken in de stad, onderstrepen'. In de hoop dat in de toekomst vormgeving meer een integraal onderdeel wordt van infrastructurele werken en dat de belevingswaarde van infrastructuur niet achteraf door een kunstenaar of vormgever hoeft te worden toegevoegd. Het project ontving in 2020 de Nationale Staalprijs.

Een kenmerkend aspect van de stedelijke ontwikkeling van Eindhoven is het vrijkomen van gesloten gebieden die als het ware worden teruggegeven aan de stad. Het NRE-terrein, genoemd naar de Nutsbedrijven Regio Eindhoven, is zo'n gebied dat sinds 2013 in ontwikkeling is. De gemeente heeft hier gekozen voor een organische gebiedsontwikkeling waarbij het terrein samen met de initiatiefnemers en bedrijven coöperatief wordt ontwikkeld én vormgegeven. Deze initiatiefnemers injecteren het gebied met nieuw leven en creatieve bedrijvigheid.

Er is momenteel landelijke belangstelling voor deze gebiedsontwikkeling. Het NRE-terrein werd in 2020 opgenomen in het jaarboek dat wordt samengesteld door vakblad Blauwe Kamer. In dit jaarboek presenteert het tijdschrift de beste projecten op het gebied van architectuur en stedenbouw in Nederland. Ook de jury is gefascineerd door de ontwikkelingen op dit terrein en met name naar de transformatie van de voormalige gasfabriek tot jazzclub **Fifth NRE**. De jury ziet het project als een belangrijk visitekaartje van het terrein dat nog volop in ontwikkeling is.

Fifth NRE is een initiatief van Hein van Stiphout van Okko project. Hij is een pionier van het eerste uur op het NRE-terrein. Inmiddels is Fifth NRE uitgegroeid tot een begrip in Eindhoven en de regio. Het concept combineert livemuziek, borrelen en dineren tot één totaalervaring. Voor de transformatie van het pand tekende De Bever Architecten. De noodzakelijke ingrepen op het gebied van geluidsisolatie en energie-efficiëntie zijn zo veel mogelijk uit het zicht opgelost. Hierdoor blijven de kenmerkende historische details, zoals wanden, muurankers en oude dakspanten, zichtbaar. De twee glazen volumes aan de buitenzijde functioneren als entree- en overloopgebied.

Een ander gebied dat als het ware is teruggegeven aan de stad Eindhoven wordt gevormd door het gebouwencomplex van het voormalige klooster Mariënhage. Coöperatie DELA kocht het complex en transformeerde het tot **DomusDela**, een plek waar 'het leven' kan worden gevierd en herdacht.

Sindsdien worden er uiteenlopende bijeenkomsten gehouden, variërend van herdenkingsdiensten, muziekvoorstellingen, borrels en feesten. De bureaus diederendirrix en architecten|en|en ontwierpen de transformatie. Buro Lubbers ontwierp het inrichtingsplan voor de openbare ruimte.

Het besloten karakter van het kloostercomplex heeft plaatsgemaakt voor een aangename openheid. De toegevoegde nieuwbouw speelt daarbij een belangrijke rol. Deze zogenaamde Knoop verbindt de historische delen. Hier bevinden zich ook drie nieuwe publieke entrees. Daarnaast zijn de monumentale gebouwen zorgvuldig gerestaureerd. De kerk en de kapel zijn ontdaan van zoveel mogelijk religieuze duiding en daarmee geschikt voor uiteenlopende bijeenkomsten. De leslokalen en overige ruimtes zijn getransformeerd tot hotelkamers en een brasserie. De jury is onder de indruk van deze ruimtelijke ingreep en de zorgvuldige restauratie. Het project werd ook al gelauwerd met de Publieksprijs BNA Beste Gebouw van het Jaar 2020. De Henri van Abbestichting onderscheidde het project met de jaarlijkse Van Abbepenning.

De jury nomineert ook de revitalisatie van wijkcentrum 't Karregat. In de zomer van 2020 opende de supermarkt nadat eerder in 2015/2016 het kinderdagverblijf en de basisschool waren opgeleverd. Daarmee werd een jarenlange renovatie afgerond. 't Karregat is een legendarisch multifunctioneel centrum gebouwd in 1973 naar een ontwerp van Frank van Klingeren (1919-1999). In de oorspronkelijk opzet bevonden zich twee basisscholen, diverse commerciële voorzieningen zoals een supermarkt, een bibliotheek en allerlei faciliteiten voor de buurt in een grote, open ruimte onder één dak. De oorspronkelijke, idealistische uitgangspunten bleken niet houdbaar, en prompt werd het centrum in de jaren na de oplevering verbouwd en aangepast.

In deze aangepaste vorm functioneerde 't Karregat nog tot aan het begin van de jaren negentig. Toen wenste de supermarkt meer oppervlakte. Ook ging men twifelen aan de culturele functie als evenementenhal. Er volgde een ingrijpende verbouwing die resulteerde in afzonderlijk exploitierbare ruimtes, elk met een eigen ingang. Het wijkcentrum werd letterlijk dichtgezet met muren, zowel binnen als buiten. Na ongeveer drie decennia bleek deze verzameling afzonderlijke ruimtes niet meer goed te werken. Het gebouw, dat ook voor een groot deel leeg stond, had bovendien geen meerwaarde meer voor de buurt.

In 2010 schreef de gemeente Eindhoven een Europese aanbesteding uit om 't Karregat nieuw leven in te blazen. De architectencombinatie diederendirrix en architecten|en|en stelde voor om het gebouw te herstellen en te verduurzamen volgens het originele basisontwerp van Van Klingeren met drie aandachtspunten: 1. herstel en verduurzaming vloer, de draagconstructie en het dak; 2. nieuwe binnen- en buitenwanden met een open uitstraling en; 3. een nieuwe heldere indeling voor het gebouw met enkele duidelijke entrees en een nieuwe transparante gevel. De jury is nieuwsgierig naar deze recente vernieuwing en hoe het gebouw nu functioneert. De nieuwe supermarkt werd in november 2020 door platform Supermarkt & Ruimte en FoodPersonality verkozen als 'mooiste supermarkt 2020'.

Tot slot vraagt de jury aandacht voor **paviljoen KEVN** in Woensel-West. Yingyi Luo en Erik Slijpen zijn de initiatiefnemers van KEVN (Kelderman en van Noort). Samen met woningcorporatie Trudo transformeerden ze de voormalige Christelijk Nationale School tot een culturele ontmoetingsplek. In het schoolgebouw bevinden zich nu ateliers en de nieuwe aanbouw op het voormalige schoolplein functioneert als expositie- en evenementenruimte. Voor het ontwerp van dit circulaire paviljoen werkten de initiatiefnemers samen met Superuse Studios uit Rotterdam.

Bijna alles in deze uitbouw heeft wel een eigen verhaal. De spanten zijn afkomstig van een oude varkensstal en de betonplaten komen van Strijp-S. De bank in de bar is opgepikt bij een failliet kegelcentrum en de dubbele deuren stonden op Marktplaats. De waterdoorlatende tegels aan de

voorkant zijn van Rain(a)Way, een Eindhovense ontwerp- en adviesbureau dat tevens zijn studio heeft gevestigd in het schoolgebouw. De jury nomineert dit project vanwege de uitgesproken circulaire kwaliteiten. De circulaire ontwerpaanpak heeft geresulteerd in een oorspronkelijke en krachtige architectuur.

*De jury van de Dirk Roosenburgprijs 2021 wordt gevormd door:

Do Janne Vermeulen, architect-directeur Team V Architectuur, voorzitter van de jury;

Ronald Rijnen, strategisch adviseur Stadsontwikkeling/programmamanager Brainport City van de gemeente Eindhoven;

Jarrik Ouburg, architect en partner HOH Architecten, voormalig hoofd Academie van Bouwkunst Amsterdam, auteur *Rewriting Architecture – 10+1 Actions*, Uitgeverij Valiz, Amsterdam 2020;

Paul Groenendijk, architect en publicist, schreef o.m. de architectuurgids *Eindhoven Architectuur Stad*, Nai010 Uitgevers, Rotterdam 2019;

Berdie Olthof, landschapsarchitect, partner Feddes/Olthof en lid Commissie Ruimtelijke Kwaliteit gemeente Eindhoven.

René Erven, coördinator Architectuurcentrum Eindhoven, secretaris van de jury